

ΜΟΝΗ ΔΑΔΙΑΣ

Εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας περίπου ὥρας ΝΔ. τοῦ Σουφλίου κεῖται ἡ Μονὴ Δαδιάς εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς βράχου, ὕψους ὀγδοήκοντα περίπου μέτρων ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Ὁ βράχος εἶναι μεγαλοπρεπῆς, κατάφυτος εἰς τὴν βάσιν του, ἐπιβλητικὸς καὶ ἀνήκει εἰς ὕστατον συγκρότημα ποῦ ἀποτελοῦν τὰ κράσπεδα τῆς Ροδόπης. Τὴν Μονὴν περιβάλλει βλάστησις ὀργῶσα, ἀποτελουμένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ πεύκα εἰς ἀκτῖνα τερνύων περίπου ὥρων. Ἐκτὸς τῶν πεύκων φύονται ἐδῶ ἡ δρῦς, ἡ πεύκα, θράψα καὶ νερόθραψα σφένδαμνα, γαῦρα, ἀμυγδαλές, σικεές, καρυδιές, φουντουκιές, κούμαρα, ρήγανη, θυμάρι καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἰς πολὺ μικρὰν ἀπόστασιν εἰς στενὴν πεδιάδα κατὰ τὰ ὀλοκάθαρα νερά του ρυάκι πλατὺ, γεμάτο ψάρια γλυκύτατα.

Τὸ κλίμα τὸ καλοκαίρι εἶναι ὁρσασπρὸν καὶ ἡ πηγὴ τῆς Μονῆς δίδει ὕδωρ ψυχρὸν καὶ νοστιμώτατον.

Ἡ Μονή, πρὶν διαλυθῇ πρὸ δεκαετίας, ἦτο ἐπαρχιακὴ, ἐξαρτωμένη ἀπὸ τὴν μητρόπολιν Διδυμοτείχου, πλουσία ἔχουσα αἶγας, ἀγελάδας, ζεύγη ἀροτήρων καὶ περὶ τὰ ἐξακόσια στρέμματα καλλιεργήσιμου γῆς καὶ μωρεοκήπων καὶ ἰδιόκτητον δάσος. Σήμερον ἡ Μονὴ ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν διαλελυμένων μονῶν καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς σχολικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ πλησίον χωρίου Δαδιάς, ἥτις ἐνοικιάζει αὐτὴν ὡς ἀγρόκτημα.

Φαίνεται ὅτι ἡ Μονὴ Δαδιάς, ὡς καὶ τὸ χωρίον Δαδιά, εἶνε Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Εἰς ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν ἦτο κτισμένη ὀλίγον χαμηλότερα, εἰς τὸ μέγα χωράφι, τὸ ὅποιον καλεῖται σήμερον «τοῦ Ἀη—Γεώργη τὸ χωράφι», εἰς τὴν ἄκρην τοῦ ὁποίου ἐσώζοντο καὶ ἔχνη θεμελίων ναοῦ. Ἡ σημερινὴ τοποθεσία αὐτῆς εἶνε ἀσυγκρίτως καλλιτέρα, ὡς ὑψηλότερα, εὐάερος καὶ ὡς κειμένη πλησιέστατα εἰς τὴν βρύσιν.

Σήμερον ἡ Μονή, ὡς οἰκοδόμημα, εἶνε εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, διότι αἱ ἀποθήκαι καὶ τὰ δωμάτια τοῦ ἱσογείου εἶνε κατεστραμμένα,

«θεωρεῖ»
τ. I, 1938
σ. 29-34

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

εις τὸ ἄνω δὲ πάτωμα ἀπὸ τὰ εἴκοσι δωμάτια πολλὰ εἶνε ἀκατοίκητα. Ἡ ἐκκλησία εἶνε ἐρείπιον ἀνατιναχθεῖσα κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1912 ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων διὰ βόμβας. Διεσκευάσθη ὅμως, κατὰ τὸ 1921, ὁ νάρθηξ εἰς μικρὸν καὶ πρόχειρον ναῖσκον, ἐνθα τελεῖται, καθὼς εἰς τὰ ἐρημοκλήσια, λειτουργία 3—4 φορές κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς τοῦ θέρους.

Ἡ σημερινὴ Μονὴ σύγκειται ἀπὸ δύο συνεχόμενα καὶ ὁμοιόμορφα τμήματα, βόρειον καὶ νότιον, ἀποτελοῦντα σχῆμα κεφαλαίου Π. Καὶ τὸ μὲν βόρειον ἐκτίσθη, κατὰ θετικὰς μαρτυρίας, κατὰ τὸ 1834, τὸ δὲ νότιον κατὰ τὸ 1851, ὡς ἐμφαίνεται ἀπὸ ἐντειχισμένην μικρὰν ἐνεπίγραφον πλάκα:

ΔΑΠΑΝΗ ΤΟΥ ΑΡΧ
ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΙΠΠΟΚ
ΟΜΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΜΑ
ΝΟΛΗ ΑΠΟ ΚΩΤΗ

ΑΩΝΑ

Εἰς τὴν εἴσοδον, πλησίον τῶν μεγάλων πυλῶν, ἦτο ἐντειχισμένη ἀνάγλυφος μαρμαρίνη πλάξ, παριστάνουσα τὸν ἥρωα τῆς Θράκης, ἀρπαγεῖσα καὶ ἀπαχθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων τοῦ πολέμου 1912. Ὁ ἀνατιναχθεὶς ναὸς εἶχε κτισθῇ κατὰ τὸ 1842, ὡς φανερώνει μικρὰ ἐντειχισμένη πλάξ, ἐκ λίθων ἀπὸ τὸ λατομεῖον τοῦ χωρίου Δαδιάς, εἶχε δὲ ωραιότατον καὶ καλλιτεχνικώτατον τέμπλον, ἐκ ξύλου κέδρων τῆς Ροδόπης. Ὁ ναὸς ἐτίματο ἐπ' ὀνόματι τοῦ Γενεθλίου Θεοτόκου.

Εὐτυχῶς μετὰ τὴν ἀνατίναξιν αἱ περισσότεραι εἰκόνες τοῦ ναοῦ ἀνεσῦρθησαν ἐν καλῇ ὁπωσδήποτε καταστάσει, καθὼς καὶ τινὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία. Εἰκόνες σώζονται ἀρκετὰ παλαιαί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ Ἁγία Τριάς καὶ μία πολὺ περίεργος καθαρὰ ἐξομολόγησις.

Νεώτεραι δὲ σχετικῶς:

Ὁ Ἅγιος Μηνᾶς, Βάπτισις Ἰησοῦ Χριστοῦ, Κοίμησις Ὑπεραγίας Θεοτόκου, Παναγία, Ἅγιος Παντελεήμων, Σύναξις Ταξιάρχων τὸ 1857, ἄλλη τὸ 1856, Ἀρχιστράτηγος Μιχαήλ, Κοίμησις 1844, Ἰησοῦς Χριστὸς 1845, Ἅγιος Δημήτριος 1858, Ὁραία Πύλη 1856, Ἁγία Αἰκατερίνη, Ἰησοῦς Χριστὸς 1818, Ἰησοῦς Χριστὸς 1858.

* *

Μεταξὺ τῶν εἰκόνων ὑπάρχει μία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἔχουσα κάτω τὸ σημείωμα: «Διὰ συνδρομῆς καὶ δαπάνης τοῦ κυρίου Χαλὶλ ἀγᾶ ἀπὸ Καρατζᾶ Χαλὴλ κιοϊ» ἔτος 1858 καὶ τουρκιστὶ ἔτος 1274.

Περὶ τῆς εἰκόνος αὐτῆς ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἱστορία, τὴν ὁποίαν ἤκου-

σα από αὐθεντικὰς ἀφηγήσεις γερόντων τοῦ Σουφλίου, συγχρόνως σχεδὸν μὲ τὸν Χαλῆλ ἀγᾶ.

Ὁ Χαλῆλ ἀγᾶς Πατζιόγλου ἦτο ἀρχιληστής καὶ μὲ τὴν συμμορίαν τοῦ ἐλυμαίνετο τὴν ἐπαρχίαν Σουφλίου ἔχων ὀρμητήριον καὶ καταφύγιον ἀπόρητον τὰς βουνοκορυφάς, τὰς μεταξὺ Λυκόφης, Δαδιδας καὶ ἄνω. Συχνὰ τὴν νύκτα μέτεβαινε εἰς τὴν πλησίον Μονὴν Δαδιδας καὶ ἐκβιαστικῶς ἐφωδιάζετο μὲ τὰ ἀπαιτούμενα τρόφιμα καὶ ἄλλα χρειώδη. Ὑπεσχέθη λοιπὸν εἰς τὸν τότε ἡγούμενον, ὅτι θὰ κατασκευάσῃ τὴν εἰκόνα τοῦ τόσον τιμωμένου καὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων Ἁγίου Γεωργίου (Χεντιρλέζ) εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, δηλαδὴ μὲ τὰ χρήματα τοῦ πρώτου ποῦ θὰ συνελάμβανε. Ἐτυχε λοιπὸν τὴν ἄλλην ἡμέραν νὰ συναντήσῃ εἰς τὸν δρόμον τῆς Δαδιδας τὸν ἐκ Διδυμοτείχου ἔλληνα πραγματευτὴν Χατζιόγλου, ὅστις ἐγύριζε τὰ χωρία ἐκεῖνα πωλῶν ψιλικά, πανία καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχων αὐτὰ φορτωμένα εἰς μουλάρι. Τὸν ἐσταμάτησε, τὸν ἔψαξε διὰ χρήματα καί, ἐπειδὴ δὲν εὔρε τίποτε ἐπάνω του, ἤρπασε μὲ θυμὸν τὴν σκούφια τῆς κεφαλῆς του καὶ τὴν ἐκτύπησε κατὰ γῆς. Πρὸς δυστυχίαν τοῦ πραγματευτοῦ ἠκούσθη ὁ κρότος 4—5 χρυσῶν λιγῶν, τὰς ὁποίας διὰ τὸν φόβον τῶν ληστῶν εἶχε ραμμένας εἰς τὴν σκούφια του. Ὁ Χαλῆλ ἀγᾶς τὰς ἔλαβε καὶ μὲ αὐτάς παρήγγειλε τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἣ ὁποία φέρει τὸ ὄνομα τοῦ δωρητοῦ.

Εἰς τὸν ναὸν διεσώθη καὶ ἓνα μεταλλικὸν κυτίον, φτωχικὰ ἀσημένιο, ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ χρησιμεύουν διὰ τὰ ἱερά κείψανα ἢ τὸν τίμιον σταυρόν, εἰς τὴν ἐμπροσθίαν πλευράν εἶνε σχεδιασμένοι μοναὶ καὶ θάλασσα μὲ δύο πλοῖα, εἰκόνες Μαρία Θεοτόκος, Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Ἰωάννης, ἔνθεν καὶ ἔνθεν δὲ δύο ἄγγελοι. Ἐπίσης αἱ εἰκόνες Ἁγίου Νικολάου καὶ Ἁγίου Χαραλάμπους. Ἀπὸ τὴν ἐπιγραφὴν γίνεται γνωστὸν, ὅτι κατασκευάσθη κατὰ τὸ ἔτος 1822 δι' ἐξόδων τοῦ μοναχοῦ Ἰακώβου, καταγομένου ἀπὸ τὸ χωρίον Κίουπλιον τῆς ἐπαρχίας Σουφλίου.

Μεταξὺ τῶν βιβλίων, κοινῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, διακρίνεται ἓν Κυριακὸν Εὐαγγέλιον, τυπωμένον καλλιτεχνικῶς μὲ ὠραῖα καὶ μεγάλα στοιχεῖα καὶ μὲ τὸν τίτλον:

Θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον
νεωστὶ μετατυπωθὲν καὶ ἐπιμελῶς
διορθωθὲν παρὰ
Γεωργίου Κωνσταντίνου
τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων
Ἑνετίησι ἀψξ (1760).

Ὅλῖγα βήματα ἔξω τῆς Μονῆς εἶνε ἡ βρύσις. Ἐπάνω εἶνε ἐντει-
χισμένη μικρά ἐνεπίγραφος πλάξ, ἡ ἐξῆς:

1 7 2 7

Ι ΣΙΝΔΡΟΜΙ

ΤΩΝ ΜΑΙΣΤΟΡΟΝ ΤΣΙ..

ΤΣΙΔΩΝ ΜΑΙΟΥ 3,

Δηλαδή κατεσκευάσθη ἡ βρύσις διὰ συνδρομῆς τῆς συντεχνίας
τῶν τοιφτοσήδων (γεωργῶν).

Ἀναμφισβητήτως ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἶνε ἐξαιρετικῶς σημαντική.
Εἶνε μοναδική ἐπιγραφή, ἐξ ὧν γνωρίζω, ἥτις ὁμιλεῖ περὶ μαϊστό-
ρων γεωργῶν, δηλαδή περὶ συντεχνίας γεωργῶν. Καί εἶνε μὲν πασί-
γνωστον, ὅτι ὑφίσταντο ἀπὸ μακροῦ χρόνου, ἐπὶ Τουρκοκρατίας
συντεχνίαι πολλαί, παντοπωλῶν λ. χ. ἀχτάρηδων, ἀμπατζήδων, κτλ.
ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔχομεν ἐξαιρετικῶς ὠργανωμένην συντε-
χνίαν γεωργῶν, δηλαδή ἕνα εἶδος Τεωργικοῦ Συνεται-
ρισμοῦ, κατὰ τὴν σημερινὴν ἔκδοσιν, ὅπως ὑφίσταται ὁ θεσμός
οὗτος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Τοῦτο δὲ φανερώνει πόσον τὸ ἐθνικὸν
πνεῦμα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας διεμόρφωνε καὶ διωργάνωνε
τὰς λαϊκὰς καὶ ἀστικὰς μάζας ἀπὸ ἐθνικῆς, θρησκευτικῆς καὶ κοι-
νωνικῆς ἀπόψεως καὶ πόσῃ ἐπαρουσίαζε τὸ δοῦλον Γένος ἐθνικὴν
συνοχὴν καὶ ἐπιβολήν.

Ἡγούμενοι κληρικοὶ τῆς Μονῆς Δαδιάς ἐχρημάτισαν οἱ ἐξῆς
ἀπὸ τοῦ 1834 καὶ ἐντεῦθεν:

ΧΑΤΖΗ ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ ΖΟΥΜΑΣ, ἀρχιμανδρίτης, ἐκ Σουφλίου,
ἡγουμενεύσας τὸ 1832.

Κατὰ βιογραφικὰς σημειώσεις ἀσφαλεῖς οὗτος νέος ὢν ἐχρημά-
τισε διάκονος τοῦ ἀπαγχονισθέντος Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. Κατὰ
τὰς τραγικὰς ἐκείνας ἡμέρας μετεμφιεσθεὶς εἰς γενίτσαρον ἔφυγε
ἐπὶ ἀτμοπλοίου ἐκ Τουρκίας. Πλυνθεὶς ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς πολλὰ
μέρη ἐπέστρεψε εἰς τὴν Θράκην κατὰ τὸν 1832 διορισθεὶς ἡγούμενος
τῆς Μονῆς Σκαλωτῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αἴνου. Τὸ 1834 διωρίσθη ἡγού-
μενος τῆς Μονῆς Δαδιάς καὶ διὰ τῆς δραστηριότητός του ἔκτισε τὸ
βόρειον τμήμα τῆς Μονῆς.

Ὁ Βενέδικτος ἦτο ἀνὴρ λόγιος, ἐδίδαξε δὲ εἰς πολλοὺς τὰ ἑλλη-
νικὰ γράμματα καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, τὴν ὁποίαν ἐγνώ-
ριζε καλῶς.

ΑΒΕΡΚΙΟΣ, Ἀγαιορίτης ἱερομόνυχος, ἐ χρημάτισε ἡγούμενος ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΥΡΗΣ οἰκονόμος, ἐκ Σουφλίου, ἐ χρημάτισε ἐπ' ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα ἡγούμενος, διότι φύσει ἦτο ὀστατος, περὶ τὸ 1862. Οὗτος ἦτο ἀνὴρ λόγιος, φοιτήσας ἐπὶ δύο ἔτη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου, ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του ἐ χρημάτισε ἐπὶ πολλὰ ἔτη σχολάρχης Σουφλίου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἔμαθον πολλοὶ νέοι γράμματα. Ἐξέδωκε μικρὰν στοιχειώδη κατήχησιν πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν Σχολείων. Ὡς ἱερεὺς ἐκήρυττε τὸν θεῖον λόγον εἰς τὰς δύο ἐκκλησίας τῆς πατρίδος του, πλὴν μὲ τὸ κήρυγμά του, καθὼς καὶ μὲ τὴν διαγωγὴν του, ἔβλαψε μᾶλλον τοὺς συμπολίτας του, διότι ἦτο ρήτωρ αὐτοσχέδιος, ἄστατος, δριμύς, καὶ ἄνευ τινὸς λόγου ἐπιθετικὸς κατὰ τῶν μητροπολιτῶν, καθόσον, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του τουλάχιστον, οἱ Μητροπολῖται Διδυμοτείχου ἦσαν ἐπιφανεῖς κληρικοί. Γεννηθεὶς περὶ τὰ 1817—18 ἀπέθανε τὸ 1891.

ΠΑΠΑΠΑΣΧΑΛΗΣ ΣΥΛΕΚΑΣ, πρῶτος ππάς, ἐκ Σουφλίου ἱερεὺς ἀναγράφητος. Κατέστρεψε τὰς κερυβίδας καὶ ἔβλαψε τὴν Μονήν.

ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΙΒΗΡΙΤΗΣ, ἱερομόνυχος, ἐκ Κίουπλίου τῆς ἐπαρχίας Σουφλίου. Ἦλθεν ὡς ἡγούμενος εἰς τὴν Μονὴν Ἰβήρων τὸ 1891. Ἐγνώριζε καλῶς τὴν ρωσικὴν γλῶσσαν, ἦτο δὲ καλὰ κατ' ἐκτεταμένον καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν θεολογίαν. Ἀπλοὺς τὸν χαρακτῆρα, πρᾶος, μελίχιος καὶ ἀπέριττος. Ἐγνώριζε καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν.

Ἐ χρημάτισε ἡγούμενος ἐπὶ δέκα ἔτη καὶ πλέον.

ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, ἐκ Λαβάρων Διδυμοτείχου. Ἐγγαμος ἱερεὺς, ἀγράφματος, ἔμεινε ἐπὶ ἓν ἔτος ἡγούμενος.

ΠΑΠΑΣΠΥΡΙΔΩΝ καὶ ΠΑΠΑΚΛΕΩΠΑΣ, ἱερομόναχοι Ἰβηρίται, ὁ πρῶτος ἐκ Περιστάσεως τῆς Θράκης, ἱεροδιάκονος, ἦτο ἀνὴρ ἐγγράμματος. Οὗτοι ἤθελον ἀναδείξει ἀναμφισβητήτως τὴν Μονὴν Δαδιάς, πλὴν δυστυχῶς σπεῖρα κακοποιῶν ἐφόνευσε μίαν νύκτα διὰ χρηματισμὸν τὸν δυστυχῆ Ππακλεώπαν, ὁ δὲ Ππασπυρίδων κρυφθεὶς κατέφυγεν εἰς τὸ χωρίον Δαδιά, ὅπου ἐγκατεστάθη ὀριστικῶς. Ἐκεῖ ἔκτισε οἰκίαν, τὴν ὁποίαν διὰ διαθήκης ἐκληροδότησε εἰς τὴν κοινότητα Δαδιάς, ὡς καὶ ὅλην τὴν περιουσίαν του.

ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΗΣ Μαργαζίδης ἐκ Κορνοφωλέας, ἱερεὺς ἔγγαμος, σακελλάριος. Αὐτοδιδάκτος, ἐγγράμματος, ἐ χρημάτισε, ἐπὶ πολλὰ ἔτη δημοδιδάσκαλος εὐδοκίμως, πρὶν ἱερωθῆ. Ἠγούμενεύσας ὀλίγα

ἔτη πρὸ τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 1912, ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τοὺς πολέμους νὰ ἡγουμενεύη ἀπὸ τοῦ 1920 μέχρι τοῦ 1926. Εἶνε ὁ τελευταῖος τῆς Μονῆς ἡγούμενος.

Ἐκτοτε ἡ Μονὴ Δαδιδας συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν διαλελυμένων Μονῶν καὶ ἐνοικιάζεται εἰς ἰδιώτας ὡς ἀγρόκτημα πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν γαιῶν τῆς καὶ τῶν ὀλίγων δωματίων εἰς τοὺς παραθερίζοντας.

Σουφλίου

Κωνσταντῖνος Γ. Κουρτίδης

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ